

Dharmadhātu Stāva

Îmn închinat Tărâmului Adevărului

compus de Ārya Nāgārjuna

Reprezentare contemporană a lui Ārya Nāgārjuna

text și comentariu

Notă introductivă

Această lucrare se poate găsi la adresa web:

<http://www.AryaDharma.ro>

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veți găsi multe traduceri ale unor texte esențiale din Buddha-Dharma, atât Sutre (discursuri sau învățăături ale Divinului Buddha) cât și tratate fundamentale derivate din aceste Sutre, adnotate sau comentate, după caz.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, și se pot distribui ca fișiere sau ca documente tipărite, oricui doriți, dacă și numai dacă nu faceți nicio modificare asupra lor, și dacă și numai dacă le oferiți celorlalți în mod gratuit.

În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveți nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor sau de alte variante ale lor, vă rugăm să luați legătura cu noi.

Traducere, prefață, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica și a răspândi această lucrare, fie ca toate ființele să atingă Trezirea Perfectă.

Prefață

Titlul în limba sanscrită al acestei lucrări a lui Ārya Nāgārjuna este *Dharmadhātu Stāva*.

Această operă care face parte din Colecția de Lucrări de Laude (sau Imnuri) este de fapt o descriere extrem de precisă a Dharmadhātu, adică a Realității. Limbajul folosit este mai puțin tehnic și mai mult descriptiv, și are rolul de a ne încuraja să parcurgem această Cale a Dharmei, pentru a realiza Realitatea care, ca potențialitate, se poate spune că se află în fiecare ființă.

„Dharmadhātu”, „Tathāgatagarbha” și „Prajñāpāramitā” sunt noțiuni echivalente, motiv pentru care vă recomand să studiați și Tathāgatagarbha Sutra, și „Eliberarea de la sine [...]” a lui Ārya Padmasambhava, și versiunile de Prajñāpāramitā Sutra aflate pe aceeași pagină web cu această traducere.

La sfârșitul textului puteți găsi un dicționar care cuprinde cel puțin o parte dintre termenii folosiți în acesta. Dacă aveți nevoie de un dicționar mai cuprinzător, îl puteți găsi în „Discursul despre perfecțiunea înțelepciunii (Prajñāpāramitā Sutra) în 8.000 de versete” sau în „Ghirlanda de nestemate (Ratnāvalī)” a lui Ārya Nāgārjuna, de pe aceeași pagină web cu acest text.

Tot pentru a ușura înțelegerea acestor învățături profunde am adăugat note explicative și am realizat și un comentariu destul de cuprinzător. Bineînțeles, comentariul nu are profunzimea învățăturilor, însă vă poate ajuta în lămurirea unor noțiuni, și conține și informații suplimentare despre Dharma în general.

Pe aceeași pagină web puteți găsi atât versiunea fără comentariu cât și cea cu comentariu. Vă recomand ca mai întâi să citiți de câteva ori versiunea fără comentariu, pentru a vă construi propria înțelegere directă a textului, și abia apoi să citiți comentariile, dacă doriți clarificări suplimentare care v-ar putea ajuta la aprofundarea înțelegerii lucrării.

Textul

1.

Mă închin ție, Dharmadhātu,
Care sălășluiești în toate ființele simțitoare.
Însă dacă ele nu sunt conștiente de tine,
Rătăcesc în cercul vicios și amar al Triplei Lumi¹.

2.

Când este purificată chiar cea
Care este cauza unei asemenea rătăcirii,
Atunci această puritate este Nirvana.
La fel, exact aceasta este și Dharmakāya.

3.

Când este amestecată cu laptele,
Esența untului nu este sesizabilă.
La fel, în amalgamul perturbărilor mentale (kleśa),
Dharmadhātu nu se vede.

4. Odată curățată de lapte,

Esența untului este imaculată.
Tot așa, odată purificate perturbările mentale,
Dharmadhātu se va vedea fără nicio pată.

5.

Așa cum o lampă (cu ulei) care arde în interiorul unei vaze [din lut]
Nu va lumina deloc și nu se va vedea,
Cât timp sălășluiește în vaza defectelor mentale,
[n.t. Tot la fel,] Dharmadhātu nu este vizibil.

6.

Din orice direcții
Ai găuri această vază,
Chiar prin acele locuri
Vor străluci razele de lumină ale lămpii.

¹ Lumea sau tărâmul dorinței, lumea formei, lumea fără formă.

7.

Odată ce diamantul samādhi
A distrus cu totul această vază,
Lumina va străluci peste tot,
Până la ultimele limite ale întregului spațiu.

8.

Dharmadhātu este neapărut,
Și niciodată nu va înceta.
Este mereu și complet lipsit de tulburări (kleśa);
La început, la mijloc și la sfârșit, [este] imaculat.

9.

La fel cum piatra prețioasă [numită] safir
Strălucește tot timpul,
Dar dacă este învelită în minereu,
Strălucirea nu i se vede,

10.

Tot așa, Dharmadhātu lipsit de pată,
În timp ce este acoperit de perturbări,
Nu își va împrăști lumina în Samsara.
Însă, în Nirvana, el va străluci.

11.

Dacă elementul fundamental este prezent,
Prin munca noastră, vom vedea aurul cel mai pur¹.
Fără acest element, în ciuda trudei noastre,
Vom produce numai suferință.

12.

Așa cum semințele, când sunt învelite în cojile lor
Nu sunt considerate drept orez comestibil,
În timp ce este învăluită în perturbări
[n.t. Dharmakāya] nu este numită Buddhaitate.

¹ Dacă elementul aur nu este prezent în minereu atunci, în ciuda efortului, prin prelucrarea minereului nu se va obține aur.

13.

Așa cum apare orezul
Atunci când este eliberat de toate cojile sale,
Așa și Dharmakāya se manifestă clar
Odată ce este eliberată de perturbări.

14.

Se spune că "bananierii sunt lipsiți de miez":
Acesta este folosit ca un exemplu în lume.
Însă chiar esența bananierilor, adică fructele lor,
Le mâncăm, și toată dulceața lor.

15.

Tot așa, când Samsara fără miez
Este eliberată de coaja tulburărilor mentale,
Fructul său, însăși Buddhaitatea,
Se transformă în nectar pentru toate ființele¹.

16.

Tot așa, din toate semințele care există
Apar fructe care seamănă cu cauza lor.
Cine ar putea demonstra
Că există un fruct fără o sămânță?

17.

Elementul fundamental, sămânța,
Este considerat drept baza pentru toate dharmele.
Prin purificarea sa treptată,
Va fi atinsă starea de Buddhaitate².

¹ Așadar, Divinul Buddha și Ārya Nāgārjuna nu predau nihilismul, ci absența esenței, Vacuitatea. „Nirvana” completă nu este încetare completă, stingere, anihilare, ci Buddhaitate.

² Starea de Buddhaitate nu este atinsă treptat, doar purificarea preliminară se face treptat.

18.

Deși Soarele și Luna sunt imaculate,
Ele sunt acoperite de cinci feluri de pete:
Norii, ceața și fumul,
Fața lui Rāhu¹, și praful.

19.

La fel mintea, [n.t. care este] atât de luminoasă,
Este acoperită de cinci feluri de pete:
Dorința, reaua intenție și lenea,
Agitația și îndoiala.

20.

O haină care a fost curățată prin foc
Poate fi murdărită de diverse pete.
Atunci când este din nou trecută prin foc,
Petele sunt arse, dar nu și haina.

21.

La fel mintea, care este atât de luminoasă,
Este murdărită de petele jinduirii și așa mai departe.
Perturbările ard în focul înțelepciunii,
Însă nu și luminozitatea (sau claritatea) sa.

22.

Sutrelle care predau Vacuitatea
Toate care au fost rostite² de către Victorioși,
Toate elimină toate perturbările (și vederile greșite),
Dar niciodată nu distrug acest dhātu.

23.

Așa cum apa aflată adânc în pământ
Stă neatinsă și perfect curată,
Tot așa, în perturbări, înțelepciunea
Sălășluiește fără nicio pată.

¹ O divinitate aparținând panteonului indian, despre care se credea că va mânca Luna sau Soarele în timpul eclipselor.

² În general, în Buddhadharma, Sutrelle sunt transcrierile discursurilor lui Buddha. În oricare lume ar apărea Buddhași, mesajul lor fundamental este același, și activitățile lor sunt în mare parte similare.

24.

Dharmadhātu nu este un sine,
Nu este nici bărbat și nici femeie,
Și fiind liber față de tot ceea ce poate fi conceput sau perceput,
Cum ar putea fi etichetat drept „sine”?

25.

În toate dharmele, care sunt lipsite de dorință,
Nu se văd nici femei și nici bărbați.
„Bărbați” și „femei” sunt predate
Doar pentru a-i ghida pe cei îmbolnăviți de dorință.

26.

"Impermanent" și "suferință" și "gol, vid":
Acestea trei purifică mintea;
Dharma care purifică cel mai bine mintea
Este lipsa oricărei naturi sau esențe (adică Vacuitatea).

27.

În pântecele unei femei însărcinate
Se află un copil, dar nu este vizibil [n.t. cu ochii].
Exact așa, Dharmadhātu nu este văzut
Atunci când este acoperit de tulburările mentale.

28.

Prin conceperea lui „eu” și „al meu”,
Prin discriminări de nume (sau concepte) și de cauze,
Vor apărea cele patru concepții,
Bazate pe elemente și pe compuşii lor.

29.

Până și rugăciunile de aspirație ale Buddhașilor
Sunt lipsite de aspect și de caracteristici [reale].
Scufundați în propria lor conștiință,
Buddhașii au natura permanenței.

30.

Așa cum coarnele de pe capetele iepurilor
Sunt doar imaginate, nu există cu adevărat,
Toate fenomenele (dharmele) sunt exact la fel:
Sunt doar imaginate, nu există cu adevărat.

31.

Dar nici coarnele unui bivol nu există,
Deoarece ele au natura particulelor.
Ca înainte, așa și după:
Ce este de imaginat aici?

32.

Din moment ce [dharmele] apar în dependență,
Și încetează tot în dependență,
Nicio dharma nu există.
Cum pot naivii să le imagineze?

33.

Folosind exemple precum coarnele iepurilor și ale bivolilor,
Cel Astfel Plecat (Tathāgata) a demonstrat
Că toate fenomenele sunt stabilite chiar în mijloc
[n.t. între extremele existenței și non-existenței].

34.

Așa cum cineva vede
Formele Soarelui, Lunii și ale stelelor,
Reflectate în vase cu apă perfect curată,
La fel este și cu semnele și cu caracteristicile.

35.

Virtuos la început, la mijloc și la sfârșit,
Neînșelător, constant și stabil,
Ceea ce este astfel este chiar Lipsa Sinelui.
Cum ar putea fi asta crezut ca fiind "eu" sau "al meu"?

36.

Despre apă, în timpul verii,

Spunem că este „caldă”.

Despre chiar același lucru (n.t. adică apa), în timpul iernii,

Spunem că este rece.

37.

Acoperit de plasa perturbărilor,

Este numită „ființă simțitoare”.

Eliberat de tulburări,

Este numită „Buddha”.

38.

În dependență de ochi și de formă,

Se văd aparențele, fără neclarități.

Din a fi ne-produs și din a nu înceta,

Dharmadhātu va fi cunoscut.

39.

În dependență de sunet și de ureche,

Conștiința pură [se manifestă].

Toate trei [sunt] Dharmadhātu lipsit de semne.

Legate de gând, acesta este auzul.

40.

A mirosi în dependență de nas și de aromă

Este ca în exemplul formei, este fără apariție și încetare.

La fel, conștiința nasului (sau a mirosului)

Este cea care conceptualizează Dharmadhātu.

41.

Natura limbii este Vacuitate,

Și sfera gustului este tot Vacuitate.

Acestea sunt în esență Dharmadhātu,

Și nu sunt cauzele conștiinței gustului.

42.

Esența pură a corpului,
Caracteristicile obiectelor atinse,
Conștiința tactilă lipsită de condiții -
Acestea sunt numite Dharmadhātu.

43.

Odată ce sunt abandonate conceperea și conceptele
În ceea ce privește dharmele al căror conducător este mintea,
Chiar lipsa naturii (sau esenței) dharmelor
Este ceea ce trebuie să cultivi ca Dharmadhātu.

44.

Ceea ce se vede, se aude sau se miroase,
Ceea ce se gustă sau se pipăie, și toate dharmele:
Când yoghinii [și yoghinele] le realizează în acest fel,
[n.t. Ca fiind fără esență],
Toate calitățile sunt împlinite.

45.

Ochii, urechile, și nasul,
Limba, pielea și mintea,
Sunt șase āyatana¹ complet pure.
Acesta este propriul semn al realității adevărate.

46.

Mintea este văzută ca două:
Lumească și transcendentă.
Agățarea de [ea ca fiind] un sine, este Samsara;
În propria conștiință, [n.t. este] realitatea adevărată.

47.

Încetarea dorinței este Nirvana.
Ura și ignoranța dispar [și ele].
Din moment ce acestea au încetat,
Este însăși Buddhitatea,
Chiar refugiul pentru toate ființele.

¹ Câmpuri ale simțurilor.

48.

Datorită realizării, și a absenței sale,
Totul este în acest corp.
Prin propriile concepții suntem legați,
Dar când ne cunoaștem propria natură suntem liberi.

49.

Trezirea nu este nici aproape, nici departe,
Nici nu pleacă și nici nu vine.
Fie că este văzută, fie că nu,
Este chiar în mijlocul perturbărilor tale.

50.

Sălășluirea în lampa înțelepciunii transcendente (prajñā)
Devine suprema pace.
Așadar, colecția de Sutare spune:
„Explorându-ți sinele, trebuie să te oprești!”

51.

Cele zece puteri [ale unui Buddha] îi ajută pe cei imaturi
Cu o forță de binecuvântare ca aceea a Lunii pline.
Însă cât timp ființele sunt prinse în tulburările mentale,
Nu vor reuși să îi vadă pe Cei Astfel Plecați (pe Tathāgatași).

52.

La fel ca fantomele înfometate și însetate
Care văd oceanul ca fiind uscat,
Cei întunecați de ignoranță
Cred că Buddhași nu există.

53.

Ce ar trebui să facă Divinii Buddha
Pentru cei inferiori și fără merite?
Este ca cea mai minunată nestemată
Pusă în mâna unei persoane oarbe.

54.

Însă pentru ființele care au obținut [n.t. înțelepciune și] merite,
Buddhașii sălășluiesc chiar în fața ochilor lor,
Cu cele treizeci și două de semne,
Strălucind în lumina lor glorioasă.

55.

Protectorii sălășluiesc în tărâmurile unde sunt corpuri,
Timp de nenumărate ere (kalpa), și încă nenumărate în viitor;
Iar pentru a îmblânzi discipolii
Ei manifestă diferite activități în Dharmadhātu.

56.

Percepând obiect al minții,
Conștiința se va focaliza pe el.
Însă atunci când propria ta conștiință devine pură,
Vei sălășlui chiar în natura nivelelor (bhūmi) Bodhisattvașilor.

57.

Sălașul suprem al celor măreți și puternici,
Akaniṣṭha care este atât de minunată,
Și conștiința, despre acestea trei eu afirm
Că se pot considera ca fiind una.

58.

Cunoscând totul printre naivii infantili,
Diversitatea printre cei Nobili, Măreți și Puternici,
Infinită în timp,
Care este cauza pentru timp [la nivel de] ere?

59.

Aceasta este cauza inepuizabilă
Care susține, în timpul eonilor efectiv infiniți,
Existența tărâmurilor exterioare ale ființelor,
Și face să dureze și forța vitală a ființelor.

60.

De dragul prajnă, al înțelepciunii transcendente,
Fă eforturi cu toată puterea,
Prin caracteristica specială a non-apariției,
[Să o realizezi pe cea] a cărui efect este inepuizabil.

61.

Să nu crezi că Trezirea este departe,
Și nu o imagina ca fiind aproape.
Când nu apar obiectele [simțurilor,] de șase feluri,
Este conștiința realității chiar așa cum este ea.

62.

Așa cum dintr-un amestec de lapte și de apă
Aflat într-un vas
Gâștele ar bea doar laptele dar nu și apa,
Care ar rămâne așa cum este,

63.

Tot așa, fiind acoperită de perturbări,
Înțelepciunea sălășluiește în acest corp, unită [cu ele].
Însă yoghinii extrag doar înțelepciunea
Și lasă acolo ignoranța.

64.

Cât timp are loc agățarea de „eu” (sau „sine”) și „al meu”,
Prin aceasta are loc și conceperea „lucrurilor exterioare”.
Când este văzută dubla lipsă de sine,
Semințele existenței își află sfârșitul.

65.

Din moment ce este baza pentru Buddhaitate, pentru Nirvana,
Pentru puritate, permanență și virtute,
Și pentru că naivii se gândesc la două,
Te rog rămâi și odihnește-te în yoga non-dualității lor.

66.

Multe greutăți care apar în practica generozității,
Moralitatea care adună binele ființelor,
Și răbdarea care aduce beneficii ființelor:
Prin acestea trei, dhātu înflorește.

67.

Vigoarea entuziastă pentru toate învățăturile,
Mintea care intră în echilibrul calm al meditației,
Înțelepciunea transcendentă (prajñā) ca sprijin constant:
Și acestea fac Trezirea să se desfășoare.

68.

Înțelepciunea transcendentă unită cu metodele pricepute,
Rugăciuni foarte pure de aspirație,
Sălășluirea fermă în puteri, și înțelepciunea:
Acestea patru fac ca dhātu să înflorească.

69.

„Nu ofer niciun omagiu Minții Trezirii!” (Bodhicittei),
A spune așa ceva este vorbire malefică.
Acolo unde nu sunt Bodhisattvași,
Acolo nu va fi [n.t. revelată] Dharmakāya.

70.

Unora nu le plac semințele de trestie de zahăr,
Dar totuși vor să savureze zahărul.
Fără semințele trestiei de zahăr,
Nu vor obține deloc zahăr.

71.

Când aceste semințe de trestie de zahăr
Sunt bine păzite, îngrijite și rafinate,
Vor ieși din ele melasa,
Zahărul și bomboanele.

72.

Este la fel și cu Bodhicitta (cu Minte Trezirii):
Când este păzită, îngrijită și rafinată,
Arhații, Pratyekabuddhașii și Buddhașii
Vor apărea din ea.

73.

Așa cum fermierii păzesc
Semințele de orez și de alte plante,
Astfel îi păzesc Conducătorii
Pe toți cei care aspiră la Calea (yāna) supremă.

74.

Așa cum în a paisprezecea zi de descreștere
Se mai vede doar puțin din Lună,
Cei care aspiră la Calea supremă (sau la Vehiculul Suprem)
Vor vedea o mică bucățică din Buddhakāya.

75.

Așa cum Luna în creștere
Se vede tot mai mult în fiecare moment,
Și cei care au intrat în bhūmi-urile (Bodhisattvașilor)
O văd tot mai mult, pas cu pas.

76.

Așa cum în a cincisprezecea zi de creștere,
Luna este în sfârșit plină,
Tot așa, când se atinge capătul bhūmi-urilor,
Dharmakāya este plină și clară.

77.

După ce a fost generată cu adevărat Bodhicitta,
Prin aspirație și prin dedicare fermă și continuă
Către Buddha, Dharma și Saṅgha,
Ireversibilitatea se arată din nou și din nou.

78.

Prin a abandona complet bazele negre,
Și a apuca ferm bazele albe,
[Dharmakāya] este realizată chiar în acest punct.
De aceea, [stadiul] este numit „Bucurie” (1).

79.

Ceea ce a fost mereu pătat în trecut
De murdăriile pasiunii și așa mai departe,
Și este acum pur, nepătat.
Aceasta se numește „Cel imaculat” sau „Imaculatul” (2).

80.

Odată ce plasa tulburărilor mentale se retrage,
Prajnā imaculată strălucește viu.
Aceasta împrăștiie toată întunecimea fără margini,
Și astfel este „Cel care luminează” (3).

81.

Strălucește mereu cu o lumină foarte pură,
Și este complet învelit în strălucirea înțelepciunii,
Toată distragerea și agitația fiind complet abandonate.
De aceea, acest bhūmi este numit „Cel Radiant” (4).

82.

Este priceput în științe, sporturi, arte și meșteșuguri,
În întreaga varietate a concentrărilor meditative (samādhi),
Și triumfă peste perturbările care sunt foarte greu de stăpânit.
De aceea, [n.t. acest bhūmi] este numit „Greu de stăpânit” (5).

83.

Cu cele trei feluri de Trezire,
Cu adunarea a tot ceea ce este excelent și ales,
Cu apariția și cu încetarea epuizate,
Acest bhūmi este numit „A te întoarce cu fața” (6).

84.

Din moment ce se joacă cu o plasă de lumină
Care este dispusă într-o formă circulară
Și a traversat mlaștina Saṃsārei,
Acest [n.t. bhūmi] este numit „Plecat departe” (7).

85.

Fiind îngrijiți de către Buddhași,
Fiind intrați în oceanul înțelepciunii,
Fiind spontani și nedepunând niciun efort,
Ei sunt „De neclintit” (8) de hordele de Mārași.

86.

Din moment ce acești practicanți
Și-au perfecționat discursurile prin care predau Dharma,
Discriminând perfect în toată conștiința,
Acest bhūmi este numit „Realizare excelentă” (9).

87.

Kāya care este natura înțelepciunii,
Care este fără pată, egală cu cerul [n.t. infinit și gol],
Păstrează [Dharma] Buddhașilor.
Din ea, se formează „Norul de Dharma” (10).

88.

Sălașul Buddha-dharmelor,
Are fructele complet coapte ale practicii.
Această schimbare fundamentală a stării
Este numită „Dharmakāya”.

89.

Lipsit de tendințe latente, ești de neconceput.
Tendințele latente ale Saṃsārei pot fi concepute,
[n.t. Însă] tu ești complet inconceptibil:
Prin ce ai putea fi tu realizat (sau cunoscut)?

90.

Cu totul dincolo de sfera de cuprindere a vorbirii,
În afara razei de acțiune a simțurilor,
Realizabil doar prin cunoaștere directă [n.t. de același fel],
Mă înclin la, și laud ceea ce este potrivit.

91.

În acest fel de parcurgere treptată,
Renumiții fii (și fiice) ai (și ale) Buddhașilor,
Prin înțelepciunea norului de Dharma,
Văd natura vidă a dharmelor.

92.

Odată ce mințile lor au fost complet curățate,
Ei au plecat dincolo de prăpăstiile Saṃsārei.
Ei stau liniștiți pe un tron
Asemenea unui lotus imens.

93.

Ei sunt înconjurați în toate direcțiile
De miliarde de flori de lotus,
De lumina numeroaselor lor petale făcute din nestemate,
Și de frumusețea fermecătoare a inflorescenței lor.

94.

Ei revarsă cele Zece Puteri,
Scufundați în neînfricarea lor,
Niciodată abătându-se de la inconceptibil,
Buddha-dharme fără niciun punct de referință.

95.

Prin toate activitățile lor de o moralitate exemplară,
Meritul și înțelepciunea le sunt complete:
Această Lună Plină este înconjurată în toate direcțiile
De stelele care sunt alaiul său.

96.

Din Sorii care sunt mâinile Buddhașilor
Nestemate imaculate radiază strălucire.
Cu ele, Tathāgatașii îi împuternicesc
Pe cei mai înțelepți dintre copiii lor,
Prin aceasta realizând
Cea mai măreață activitate devoțională.

97.

Sălășluind în această stare atât de măreață,
Cu ochii divini, ei privesc
Ființele lumești degradate de ignoranță,
Înnebunite și îngrozite de suferință.

98.

Din corpurile lor, fără niciun efort,
Ies raze de lumină strălucitoare.
Ei deschid larg porțile pentru cei care
Sunt înveliți de întunericul ignoranței.

99.

Se consideră că cei care ating Nirvana cu rămășițe
Trec în Nirvana fără rămășițe.
Dar aici, Nirvana
Este mintea lipsită de orice pată.

100.

Non-existența tuturor ființelor,
Această natură este sfera sa.
Măreața Bodhicitta care o vede,
Este Dharmakāya complet imaculată.

101.

În Dharmakāya imaculată
Se află oceanul înțelepciunii.
Ca și cu nestematele multicolore [care îndeplinesc dorințele],
Binele ființelor este realizat din ea (adică din Dharmakāya).

Dicționar de termeni

ARHAT (*arhan, arhat*). Literalmente: „demn de respect”. Sfântul Hīnayāna perfect. El știe ceea ce este folositor pentru propria salvare și este mulțumit temporar cu Trezirea strict pentru sine însuși. O etapă temporară de pe Calea către Buddhaitate.

BHŪMI. Nivel, etapă sau stadiu al unui Bodhisattva. În total, zece.

BODHICITTA (*bodhi-citta*). Literalmente, mintea Trezirii. Este de două feluri: bodhicitta ultimă, care este mintea complet trezită care vede vacuitatea tuturor fenomenelor (dharmelor), și bodhicitta relativă care este aspirația de a practica cele șase perfecțiuni și de a elibera toate ființele de suferința din Samsara. Bodhicitta relativă se împarte în bodhicitta de aspirație și bodhicitta de perseverență.

BODHISATTVA (*bodhi-sattva*), *Bodhi*: Trezire, *sattva*: principiu, existență reală, sau ființă. „Ființă a Trezirii”. Ființa ideală din Mahāyāna care, prin înțelepciune și compasiune infinită, caută iluminarea tuturor ființelor, nu numai a sa însuși și care, dacă urmează corect perfecțiunea înțelepciunii, va deveni un Buddha. Poate fi atât bărbat, cât și femeie.

BUDDHA. „Cel Trezit”. Cel care s-a Trezit la Realitate. Termen folosit atât pentru ființa cel mai recent Trezită pe această planetă (Buddha istoric, adică Gautama Siddhartha, numit și Śakyamuni, adică înțeleptul clanului Śakya), cât și pentru orice alte ființe care au ajuns la aceeași stare, la aceeași realizare, despre care se afirmă în Prajñāpāramitā Sutra că sunt într-un număr „infini”. Numit și „Tathāgata”, „Buddha”, „Jina”, „Conducătorul Caravanei”, etc. În traducere se mai folosesc și „Divinul”, „Împlinitul”, „Realizatul”, „Trezitul”, „Nobilul”, „Desăvârșitul”.

COMUNITATE (*sangha, respectiv saṃgha* în sanscrită). Patru adunări: călugări, călugărițe, laici și laice care urmează Dharma. Una dintre cele Trei Nestemate.

DHARMA. 1) Realitatea unică, finală, fundamentală; 2) un eveniment esențialmente real, sau un adevăr; 3) ca reflectat în viață: dreptate, virtute; 4) dacă este scris cu majusculă, învățătura lui Buddha: Doctrină, Scriptură, Adevăr; se referă la învățăturile Buddhiste în general sau, în funcție de context, la o anumită învățătură în particular; unii traducători se referă la acestea ca fiind „doctrina buddhistă”, termen ce sugerează însă îngustime și rigiditate și de aceea în traducere se folosesc alternativ cele două cuvinte, doctrină și învățătură; 5) obiect al celui de-al șaselea organ de simț (al minții); 6) în general, orice entitate perceptibilă sau conceptibilă: fenomen, ființă, obiect, noțiune, însușire, concept, idee, parte, stare, etc.

DHARMA, CORP– (*Dharma-kāya*). 1) colecția învățăturilor lui Buddha; 2) corpul absolut al Buddhității, lipsit de orice caracteristici și însușiri.

DHARMA, ELEMENT– (*Dharma-dhātu*). 1) Dharma Absolută sau Târâmul Adevărului, sau, simplu, Absolutul, 2) sfera religiei, 3) sfera obiectelor mentale.

DISCIPOL, sau ASCULTĂTOR (*śrāvaka*). Cineva care ascultă. Tehnic, numai cei care au auzit (sau ascultat) Legea direct de la Buddha, însă în textele Mahāyāna se folosește asemenea și pentru cei care urmează Hīnayāna.

DIVIN (*bhagavan*). Un epitet al lui Buddha. De asemenea „Cel Binecuvântat”.

FIINȚĂ (*sattva*). O entitate vie, simțitoare. Având conștiință. O ființă animată, prin contrast cu obiectele neanimate. Toate ființele cu conștiință sau minte, care nu au atins încă Buddhitatea. Include toate ființele din Samsara și pe cele care au atins orice nivel (*bhūmi*) de Bodhisattva.

FORMA (*rūpa*). Primul dintre cele cinci agregate (*skandha*); materia și energia, considerate ca nefiind diferențiate.

IGNORANȚĂ (*avidyā*). Cauza finală, cea mai profundă, a transmigrației (a renașterii), este corolarul negativ al gnozei, al cunoașterii; prima dintre cele doisprezece legături ale producerii dependente. De asemenea, „neștiință”. Vezi ILUZIE.

ILUMINARE (*bodhi*). În sanscrită, bodhi înseamnă trezire sau înflorire. Cu toate acestea, datorită influenței creștine asupra traducătorilor, el este tradus adesea ca „iluminare”, deși conform Buddhismului nu există o ființă supremă care să ilumineze prin grația sa o altă ființă, obișnuită. Traducerea corectă este „Trezire”. Am folosit ambele variante în traducere, pentru a familiariza cititorul cu această noțiune, însă în Dharma nu există niciun echivalent al cuvântului „iluminare”. Vezi TREZIRE.

ÎNȚELEPCIUNE - CUNOAȘTERE (*prajñā*). Cea de-a cincea dintre cele cinci facultăți. În budismul timpuriu, aceasta consta în contemplarea metodică a dharmelor și în meditația interioară asupra modului de existență al acestora. Nu este doar înțelepciune, deși este tradusă astfel, ci și cunoaștere directă, nemijlocită, realizarea realității. Înțelepciune izvorâtă din realizarea directă, completă, profundă. Nu este aceeași cu înțelepciunea bazată pe experiență, care este numai formațiune mentală.

ÎNVĂȚĂTOR (*śāstar*). Un Buddha.

JINA. „Cuceritor”, „Victorios”. Epitet pentru Buddha.

KALPA. Eon, eră, durata de timp a unei lumi, sau un interval de timp similar.

KLEŚA. Tulburările, perturbările mentale, inclusiv o parte din cauzele și efectele lor. Cele trei „otrăvuri ale minții” sau tulburările fundamentale sunt considerate ignoranța (sau iluzia), atașarea și aversiunea, care duc la nenumărate alte perturbări și stări mentale. În Mahayana se mai consideră încă două fundamentale pe lângă acestea trei, și anume mândria și invidia, toate fiind

numite „cele cinci otrăvuri”. În alte enumerări se mai socotesc încă două, și anume îndoiala și vederile greșite.

LUMEA TRIPLĂ (*traidhātuka*). 1) lumea dorinței pentru plăcerile simțurilor, 2) lumea formei, 3) lumea fără formă.

MĀRA. Moartea. Distrugătorul și dușmanul a ceea ce este priceput, pozitiv, binefăcător. „Ademenitorul” budist, personificarea tuturor relelor și pasiunilor, al căror momeli și capcane sunt plăcerile simțurilor și nu numai. Uneori identificat cu cele cinci agregate și cu ceea ce este nepermanent, suferință și non-sine. Deși în limba română „Mara” este un nume pentru o reprezentantă a sexului feminin, în budism acesta este de sex masculin.

NESTEMATE (*ratnā*). Trei: Buddha, Dharma și Samgha (Sangha).

NIRVANA. „Încetare”, „stingere”. Calm liniștit, sublim, existență reală, nedistorsionată.

PARINIRVANA. NIRVANA completă, finală, fără rămășițe.

PRATYEKABUDDHA. Buddha Solitar. Nu dorește și nici nu este capabil să îi învețe pe ceilalți. Are o realizare mai profundă a adevărului decât un Arhat. Etapă temporară pe Calea către Buddhaitate, la fel ca cea de Arhat.

REALIZARE. „Realizarea” nu înseamnă construirea, atingerea sau obținerea a ceva, ci are un sens apropiat de expresia convențională „a-ți da seama direct, nemijlocit, de ceva”. „Realizarea Realității” înseamnă vederea clară, directă, înțelegerea de o profunzime infinită a stării de fapt. Aceste cuvinte, desigur, sunt incapabile să exprime foarte precis ceva ce nu ține de cuvinte, de noțiuni. Desigur, se poate spune că „Realizarea Realității” este o realizare în sens obișnuit, în sensul că a necesitat efort și resurse, și că prin ea se „obține” încetarea suferinței și eliberarea din Samsara, respectiv Trezirea perfectă. Totuși, sensul cel mai apropiat de cel intenționat în texte este cel de la începutul acestei definiții.

SAMĀDHI. Cel de-al optulea element din Nobila Cale Octuplă. Absorbire meditativă stabilă, non-duală, perfect conștientă. Duce la Realizări. De multe ori, sinonim cu Realizările.

SAMSARA. Cuvânt din limba sanscrită care înseamnă „rătăcire”. Este folosit de către Buddha pentru a descrie rătăcirea ființelor în ciclul renașterilor și morților. Existență ciclică. Potrivit semnificației sale, nu este un „drum” urmat, ci o rătăcire fără o direcție precisă și fără un scop precis. Existența condiționată a vieții obișnuite în care suferința apare deoarece ființa încă are ignoranță, atașare și agresiune (cele trei otrăvuri). Eliberarea, sau Trezirea, sau Iluminarea sunt cuvintele folosite pentru a indica starea de oprire a acestui ciclu care, în absența realizării naturii adevărate a tuturor fenomenelor aparente, continuă la nesfârșit. Vezi NAȘTERE-ȘI-MOARTE.

SAMGHA sau SANGHA. Una dintre cele Trei Nestemate. Vezi COMUNITATE.

SINE (*ātman*). O entitate substanțială, care rămâne una, neschimbată, liberă și necauzată. Imaginat și afirmat în numeroase religii, în budism este demonstrat ca inexistent.

SKANDHA. Literalmente, „grămezi, agregate”. Cinci: 1) forma, materia, energia, internă sau externă; 2) senzația; a simți un obiect; 3) percepția, înțelegerea, distingerea, recunoașterea; 4) formațiunile mentale, impulsurile, voința; toate tipurile de obiceiuri mentale, gânduri, idei, păreri, prejudecăți, hotărâri; 5) conștiința; cea care cunoaște și discernе. Acestea sunt constituențele a ceea ce este considerat în mod greșit ca fiind un sine sau o persoană. În Samyutta Nikaya, se zice că Buddha a spus: „O „caleașcă” există pe baza agregării părților și, exact așa, conceptul de „ființă” există atunci când cele cinci agregate sunt disponibile.” Bineînțeles, aceeași analiză se poate aplica și părților caleștii. Deci, așa cum caleașca este de fapt o reificare, o considerare ca fiind real a ceva ce de fapt nu există ca atare, așa este și ideea de sine și la fel și toate dharmele.

TATHĀGATA (*tathā-gata* sau *tathā-āgata*). Un titlu al lui Buddha, însemnând fie „Astfel-Plecat”, fie „Astfel-Venit”.

TREZIRE, COMPLETĂ (*anuttara-samyak-sambodhi*). Literalmente, cea mai corectă și mai perfectă Trezire. Caracteristică numai Buddhașilor. Scopul Mahāyāna, care înlocuiește scopul Nirvānei private, personale, a Arhaților. Tradusă în literatura occidentală și prin cuvântul „Iluminare”. Sensul cuvântului sanscrit „bodhi” este trezire sau înflorire completă, adică de trezire din iluzie, din vis, la Realitate, la Adevăr, și respectiv de înflorire sau dezvoltare completă a tuturor calităților posibile. „Iluminare” poate presupune ca sens și o sursă „exterioară” de „lumină”, și ca cineva să fie „iluminat” în mod pasiv, printr-un fel de grație divină, însă nu acesta este sensul în Buddhism, care este non-teist. Vezi „ILUMINARE”.

TRIPLA NESTEMATĂ (*tri-ratnā*). 1) Buddha, 2) Dharma, 3) Samgha. Acestea sunt, de asemenea și „refugiile” laicilor.

VACUITATE (*śūnyatā*). Absența atât a existenței cât și a inexistenței vreunei dharme. Lipsa existenței și a inexistenței a tot ceea ce concepem și percepem, inclusiv a concepției, a percepției și a noțiunilor. Vacuitatea în sine este și ea lipsită de existență (absența a ceva nu este existentă). Noțiunea de Vacuitate este și ea lipsită de existență. Implicit, lipsa oricăror caracteristici de orice fel, spre exemplu: a începutului, a duratei și a încetării, a apariției, a existenței, a dispariției, a inexistenței, a prezenței, a absenței, a legăturii, a eliberării, a plăcutului, a neplăcutului, a aderenței, a lipsei aderenței, a însușirilor, a lipsei acestora, etc. Pentru a înțelege Vacuitatea, se apelează deseori la comparația cu spațiul. Deși putem avea noțiunea de spațiu, el nici nu există și nici nu lipsește, nu are caracteristici, nu are început, durată sau sfârșit, nu apare și nu poate să dispară, nu are limite de niciun fel. Se mai poate explica și ca lipsa absolută a

oricărei esențe de orice fel, a oricărei substanțialități. Ca sinonime, se mai folosesc și cuvintele „gol” și „vid”.

VEHICUL(E) (*yāna*). Același cuvânt se folosește atât pentru cale cât și pentru un mijloc de transport. Metode de salvare, așa cum sunt analizate de Mahayana. Trei: 1) Discipoli (Arhați), 2) Pratyekabuddhași; acestea două constituie Hinayana, vehiculul inferior sau mic; peiorativ pentru acei budiști care nu au acceptat noua învățătură Mahayana. 3) Mahayana, marele Vehicul; mișcarea din budism care a luat naștere pe la începutul erei creștine, adoptând doctrina Bodhisattva, scopul căreia este starea de Buddha sau suprema, perfectă Trezire, și combinând-o cu o doctrină metafizică a Vacuității universale. Deși unii adepți ai Mahayanei clasifică vehiculele în inferior și superior, această clasificare nu este una făcută de către Buddha. În plus, aceste vehicule sunt de fapt unul singur, primele două vehicule fiind stadii temporare.

Cuprins

Notă introductivă.....	1
Prefață.....	2
Textul	3
Dicționar de termeni.....	20
Cuprins	25